

Формування у старшокласників інтересу до літературної творчості через взаємодію різних видів мистецтв

Валентина Тименко,
молодший науковий співробітник
лабораторії літературної освіти
Інституту педагогіки
НАПН України

У статті висвітлюються питання доцільності формування у старшокласників інтересу до літературної творчості шляхом взаємодії різних видів мистецтв.

Ключові слова: літературна творчість, інтерес, мистецтво, художній образ.

Українська освіта XXI століття нині формує нове інтелектуальне мислення старшокласників. Це покоління відзначатиметься інтересом до української літературної творчості, сформованим взаємодією етнічних мистецтв. Вплив художнього твору на читача залежить не тільки від художньо-образної довершеності, але й від загальної культури старшокласника, від того, як у нього розвинені емоційне сприйняття, відтворювальна уява, образне мислення. Ці якості треба систематично формувати й поглиблювати протягом усього періоду навчання. Саме вміння сприймати ідейно-емоційний зміст твору, розуміння сутності художнього слова — перша сходинка до відтворювальної уяви. Сутність мистецтва полягає не в природі об'єктивних зображень, а в тональності уяви. Така тональність виникає в результаті взаємодії літератури з іншими видами мистецтв. Учені (О.О. Білецький, Л.С. Виготський, Г.С. Костюк, О.О. Потєбня, П.М. Якобсон) науково обґрунтували психологію сприйняття художнього твору як асоціативного ланцюга художніх образів, що формується під впливом почуттів і думок, які викликає літературний твір. Застосування ефективних методів, прийомів і форм роботи сприяє підвищенню в учнів рівня сенсорної культури й естетичного сприймання творів різних мистецтв, активізації інтелектуальної та емоційної сфери, осмисленню власних почуттів у процесі аналізу естетичних почуттів письменника, образу-персонажа, вмінню засобами слова передати духовно-чуттєву насолоду від творів мистецтва. Н.Волошина, Л.Коваль, Б.Лихачов, Л.Печко, Б.Степанишин, М.Таборідзе, Т.Цвєлих, Г.Шевченко у науково-методичних посібниках та монографіях розглядають суть, завдання, систему та засоби естетичного виховання, зміст, принципи і методи викладання мистецьких дисциплін та літератури у школі, критерії естетичної вихованості школярів, теоретичні та методичні основи формування естетичних почуттів старшокласників.

Для розвитку літературної творчості, написання художніх творів важливо вміти поєднувати уяву і фантазію. Поєднання творчої фантазії з емоційно вразливою натурою зумовлюють можливість психологічної асиміляції автора з реаліями його уявного світу. Така асиміляція — одна з найважливіших ознак художнього

таланту. "Якщо митець не спромігся на перевтілення, на це відносне самозабуття, повністю поставивши себе на місце зображуваної особи, будь-яка творча праця зі створення характерів стає неможливою" [1]. П. Медведєв трактує цей психічний феномен, виходячи зі здатності художніх образів персоніфікуватися, бо "персоніфікація є межею конкретизації фантазмів, вигаданих образів, і зводиться вона до того, що митець, об'єктивуючи створений, видуманий ним образ, гостро, часом хворобливо, переживає його ілюзорну літературну долю, як ніби він був живою, реальною особою" [5].

Література як мистецтво слова, на відміну від інших видів мистецтва, оперує художніми образами. Художній образ — це узагальнена картина людського життя і навколишнього світу (людина, природа, предмет, подія, явище), втілена в індивідуальну мистецьку форму творчою уявою письменника. Але старшокласники, залежно від домінуючих уявлень, по-різному виявляють інтерес до літературних образів-об'єктів сприймання, серед яких ми виділяємо образи-персонажі, образи-пейзажі, образи-предмети, образи-емоції, образи-слова, образи-події.

Важливо, щоб учні збагнули, що синтез слів, звуків і кольорів значною мірою залежить від творчого спілкування письменника з композитором, музикантом, художником. Література як вид мистецтва здатна відображати будь-які явища природи, суспільного життя, людські думки, абстрактні поняття, що допомагає глибше відтворювати життєві явища. Так, музика, передаючи звукові явища, допомагає розкрити внутрішній світ людини, доповнює розуміння поезії. Особливо це яскраво виявляється в пейзажній ліриці.

З метою розвитку творчих здібностей словесники спонукають учнів не лише до читання, а й до виконання письмових робіт, у яких вони мають розповісти про прочитане, побачене, відчуте, пережите. Письмове слово має народитися від конкретних фактів, які вони збагнули й усвідомили розумом. Потім треба допомогти встановити зв'язки між фактами і явищами, побачити причину, наслідок — і народиться думка, причому думка власна. У художніх творах ми читаємо чудові емоційні описи природи. Але якими б довершеними ці твори не були, вони не можуть розвинути у стар-

шо-класників чуття слова, бо залишаються готовими висловами, які можна запам'ятати, але важко сприйняти і усвідомити. Для формування інтересу до літературної творчості учитель домагається розуміння того, що інформація передається не лише словами, а й мовою графічного мистецтва, живопису, мовою скульптури, архітектури, дизайну через лінії, колір, форму, матеріальну пластику. Словесне мовлення, підсилене мовою образотворчого мистецтва і музики, утворює синтез, нове ціле. Із цього синтезу ми виокремлюємо мовленнєву й образотворчу діяльність. Із літературною творчістю пов'язується мовлення, а з художньою — зображення. Мовлення — це слово, зображення — предмет, річ. Яка наукова основа синтезу зображення з мовленням? Ми вважаємо, що між зображенням і мовленням, словом та ілюстрацією існує взаємозв'язок за аналогією. Мовлення і зображення — це вербальний і сенсорний інформаційні аналоги.

Такий науковий підхід щодо синтезу лінгвістики і мистецтва науково обґрунтований. Відомий вчений М. Фуко у своїй праці "Слова і речі. Археологія гуманітарних наук" зазначає: "Говорити — означає одночасно уявляти через знаки і надавати знакам синтетичної форми".

Уже перші підходи до наукового аналізу понять "слово" і "зображення" вказують на їх аналогічність.

Питання взаємодії музики, живопису та літератури розкрито в навчально-методичних посібниках М.Машенка, М.Загайкевич, К.Шахової, Л.Яросевич, теорію і практику вивчення української літератури у взаємозв'язках з різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи дослідила С.Жила, хоча лише на рівні міжпредметних зв'язків. Література — провідний вербальний вид мистецтва, сфера застосування мови безмежна, і тому все, що може бути позначене словом, може увійти у літературний твір, якщо це необхідно для розв'язання художнього задуму [4].

Взаємодія мистецтв у формуванні інтересу у старшокласників до літературної творчості полягає не в застосуванні синтезу видів мистецтв або синтетичних жанрів, адже такий вплив недостатньо активізує художнє сприйняття. Найбільш дієвим засобом, на нашу думку, є комплексний підхід до мистецтва, через яке на основі асоціацій ми сприймаємо художні образи, з допомогою "ефекту синестезії" (впливу на різні органи чуття). Так у старшокласників формуються узагальнені і різнобічні знання з різних видів мистецтва. Такий підхід активізує здатність старшокласників повноцінно сприймати інформацію про мистецтво зокрема і художню культуру в цілому.

Удосконалення розуміння мистецтва в цілому допомагає розвиватися почуттєвій сфері учнів, оскільки робота уяви в інших сферах пізнання значною мірою відбувається у формах, властивих мистецтву [2].

Окрім уяви і уявлень, які сприяють вибору особистісно ціннісних літературних образів, важливим аспектом формування інтересу до літературної творчості є мислення старшокласників. У старшому шкільному віці виникає потреба урізноманітнення учнівської навчальної діяльності, яка поступово може перетворюватися в методи наукового пізнання, сприяючи розвитку умінь дослідницької роботи, причому не лише на репродуктивному, але й на творчому рівні. Навчально-пізнавальний інтерес до способів здобуття знань підсилюється, якщо учні виявляють бажання брати участь у шкільних наукових товариствах, гуртках, студіях тощо. Мотиви творчої діяльності в цьому віці

пов'язані з особистісними життєвими перспективами. Формується чітко виражений інтерес до раціональної організації розумової праці, а також прагнення аналізувати індивідуальний стиль своєї навчальної діяльності, визначення її сильних і слабких сторін.

Сучасний урок літератури за своїми дидактичними характеристиками, завданнями і результатами майже не відрізняється від природничих і математичних: знання, уміння, навички. Проте предмет література як вид мистецтва має свою специфіку. На уроках літератури має аналізуватися художній твір, а не підручник з літератури, який, на жаль, здебільшого ігнорує мистецьку сутність твору. Учні повторюють чужі думки, судження, не розвиваючи вміння власної інтерпретації літературного твору. Слово не лише засіб спілкування, а й засіб створення думки. Слово складається із зовнішньої форми (членороздільного звуку), внутрішньої форми (образ того явища, яке виявляється у звучанні) та значення (змісту). Саме на внутрішній формі базується художня діяльність [7]. О.Потебня розглядав мову як пізнавальну діяльність, тобто мова є не "засобом вираження готової думки, а її створення".

На уроках літератури творчий педагог застосовує різні сучасні навчальні технології: творчий переказ тексту (із власним "вкрапленням"), дидактичну гру, зіставлення творів різних видів мистецтв, опорні схеми, розповіді від першої особи (з власної позиції) тощо. Учні користуються словниками (міфологічними, етимологічними, словниками символів), енциклопедіями, створюють власні словники після вивчення літературного твору на зразок: література-живопис-музика. Тоді формування інтересу до літературної творчості здійснюватиметься на основі аналізу основних архетипів-символів. Аналіз національної образності літератури, пов'язаної з іншими видами українського мистецтва, надасть змогу розглянути твір у контексті художньої культури. Кожна нація має власний неповторний образ світу, який фіксовано у генокоді. Національний образ світу стверджує національну природу культури, а відтак і літературної творчості. У цьому зв'язку говорити про націю потрібно як про космо-психо-логос — "єдність тіла (місцевої природи), душі (національного характеру) і духу (мови, логіки)" [2]. Така єдність досягається взаємодією різних видів мистецтв із літературною творчістю.

Старший шкільний вік — це заключний етап у формуванні інтересу до мистецтва і художньої творчості, коли учні намагаються писати власні вірші і друкують їх у шкільних альманахах. Художниками-оформлювачами нерідко стають однокласники, які виявляють інтерес до такого виду образотворчого мистецтва, як графіка або живопис. Старшокласники часто бувають авторами і виконавцями театралізованих вистав, зокрема й для шкільних радіопередач та мультимедійних проектів. Під час вивчення творів класиків української літератури старшокласники можуть спробувати себе в ролі режисера чи фоторепортера.

Літературна освіта старшокласників передбачає залучення їх до творчої читацької і літературної діяльності. Старшокласники, аналізуючи архітектоніку літературного твору, мовні особливості, визначають, що подобається їм у творі, а що ні, що вони зрозуміли у підтексті, як створюється художній образ, які прийоми застосовує письменник з метою емоційного й естетичного впливу на читача.

Старшокласники — учні з уже сформованим світоглядом, переконаннями, інтересами і захопленнями — мають власний "стиль мислення" і власну образну

уяву. Вони хочуть і можуть бути головними дійовими особами. А тому їм потрібно давати можливість висловлюватися, грати ті ролі, які їм до вподоби. Тобто не лише "літературно уявляти", "літературно мислити", але й "літературно проявлятися" (створювати поезію, сценарії, грати як актори у літературно-музичних композиціях тощо).

Усі види мистецтва виражають думки і настрої митця за допомогою своїх особливих знаків-символів. Музика, живопис, архітектура, скульптура, танець, театр не засіб безпосереднього матеріального втілення мислетворчої діяльності людини. Адже колір, лінія, музичний звук чи пластика тіла не є матеріальними носіями думки. Твори мистецтва безпосередньо не виражають думок і почуттів, а тільки енергію зовнішнього подразнення, що перетворюється на факт свідомості в результаті діяльності мозку [4]. Те ж саме можна сказати про літературну творчість.

Високий рівень загальних здібностей — це передумова успішного розвитку спеціальних здібностей. Саме в юнацькому віці створюються найсприятливіші умови для інтелектуального розвитку у процесі оволодіння основами наук, зокрема літературними знаннями, що спонукає учнів до літературної творчості.

У старшому юнацькому віці відбувається перебудова мотивації літературної творчості. У старшокласників формується світогляд, іде пошук ідеалів і життєвого покликання. Їхні твори присвячуються юності, мріям про майбутнє, про своє покликання, про дружбу і кохання, твори зі світоглядним змістом. Потреба у висловлюванні своїх почуттів і думок у поетичній формі буває у деяких старшокласників настільки інтенсивною, що вони здатні переживати натхнення, велике душевне піднесення, в момент якого вони творять легко і продуктивно. У такому випадку старшокласники починають систематично писати. Залежно від індивідуальних особливостей формуються окремі компоненти літературних здібностей (поетичне сприймання, творча уява, здатність імпровізувати, образне мислення, вміння будувати сюжет та ін.). Ці компоненти нерозривно пов'язані з розвитком процесів розумової діяльності, а відтак літературних можливостей учнів. Йдеться про власне літературну творчість, яка притаманна значній групі старшокласників і втілюється у написанні різних творчих робіт: рефератів, повідомлень, а також альманахів, у яких вміщуються есе, поезії, сценарії, нариси, репортажі тощо.

Великий інтерес у окремої групи старшокласників викликають фотоапарат і відеокамера, користування якими також дає поштовх до асоціативної творчості, зумовленої літературними творами та іншими видами мистецтва.

Формування інтересу до літературної творчості через взаємодію різних видів мистецтва потребує відповідної організації співпраці учасників літературно-творчого процесу.

У практиці вчителя-філолога є багато форм роботи з творчо обдарованою молоддю, з тими старшокласниками, які цікавляться літературою, на уроці і в позаурочний час. Залежно від віку, рівня розвитку учнів організаційні форми такої позакласної роботи різноманітні. Літературний вечір — це одна з важливих форм. Види літературних вечорів найрізноманітніші: вечори, присвячені ювілеям письменників, актуальним літературним темам, вечори обговорення книг, вечори ліричного вірша, байки, українські народні казки та ін.

У програмі вечора доцільно поєднувати доповіді учнів з декламацією, постановкою п'єс, уривків із творів письменників, з танцями, музикою, співами. У

цьому теж виявляється обдарованість молоді, взаємодія мистецтв. Детальної підготовки потребує літературний диспут, який має гранично мобілізувати активність учнів, їхнє мислення з метою доведення чи спростування висловлених думок, поглядів на певне літературне явище. Добре підготовлені літературні диспути поглиблюють знання учнів з предмету, сприяють формуванню естетичних смаків, виробленню вміння працювати з книгою, спонукають старшокласників думати, сперечатися, обґрунтовувати свої думки, цим самим стимулюючи розвиток їхньої пізнавальної активності, необхідної для самобутньої літературної творчості.

Читацькі конференції практикуються з метою широкої пропаганди художньої літератури, більш поглибленого вивчення певного літературного твору і т. ін. Не менш важливим засобом розвитку активності, збагачення знаннями є літературні екскурсії. Вони допомагають глибше ознайомитися з місцями, де жили й працювали видатні письменники, з пам'ятками мистецтва, літературно-меморіальними музеями тощо.

Отже, методика вивчення літератури у взаємозв'язку з іншими видами мистецтва сприяє активізації творчих можливостей старшокласників. Учитель може застосовувати такі методичні прийоми навчання: зіставлення літературного твору з картинами, ілюстраціями, світлинами, скульптурними зображеннями, музичними творами, спектаклями, кінофільмами тощо, що викликати інтерес до літературної творчості у старшокласників.

Подаємо план-конспект уроку літератури рідного краю
"ХОЧЕТЬСЯ СУТНІСТЬ ВЛОВИТЬ НЕВЛОВИМУ..."

Мета: поглибити знання учнів про літературу рідного краю; сприяти розвитку самостійної співтворчості, вміння активізувати асоціативне мислення, спроможності збагнути суть художнього образу; виховувати почуття захоплення естетичними можливостями слова, бажання пізнавати філософську сутність життя, взаємовплив людини і природи, душі; сприяти потягу до власної творчості.

Тип уроку: урок-інтерпретація за методикою рецептивної естетики.

Обладнання: виставка друкованих творів В. Литвина, тлумачний словник, аркуші з надрукованими цитатами, репродукції картин.

План уроку

I. Повідомлення теми та мети

1. Вступне слово вчителя.
2. Словникова робота за тлумачним словником.
3. Визначення завдань.
4. Правила інтерпретації.

II. Сприймання поетичного слова митця

1. Блок А. Діалог "Я - поезія":
  - а) створення моделі сприймання поетичного слова митця:
    - словесна, музична, образотворча інтерпретація учнів;
    - визначення найголовніших рядків поезій;
    - запис моделі, висновки;
  - б) виконання пісні "Лелеко, лелеко..." на слова В. Литвина.
2. Блок Б. Діалог "Я — поет":
  - оцінка інтерпретації автором поезій;
  - бліц — анкета "Найулюбленіший образ, час до-

би...;

— бесіда "Одне питання до автора".

III. Підсумки

1. Відповідь на проблемне питання: "Чи вдалося "сутність вловити невловиму"?"

2. Читання власних поезій учнями.

IV. Домашнє завдання: написання етюду за рядком поезії.

Хід уроку

I. Повідомлення теми та мети

1. Вступне слово вчителя. При кожній нашій зустрічі ми намагаємося розгадати, збагнути мистецький феномен слова. Ми знайомимся з різними творами, проводимо ідейно-художній аналіз, визначаючи тему, ідею, проблематику. Але термін "аналіз", коли мова йде про поезію, на мою думку, надто жорсткий і не зовсім відповідає художній природі мистецтва. На уроці літератури рідного краю доцільно вдатися до інтерпретації.

2. Словникова робота.

— Що означає це слово за тлумачним словником?

— *Інтерпретація* — розкриття змісту чого-небудь, пояснення, витлумачення.

Мені хотілося, щоб ви ґрунтовніше познайомилися з творчістю Володимира Миколайовича Литвина, вчителя української мови та літератури ліцею "Дизайн-освіта", заступника директора з навчально-методичної роботи, головного редактора ліцеїнської газети "Дизайн -освіта". Світом його захоплень є поетичне слово. Рядком поезії Володимира Литвина названо наш урок: "Хочеться сутність вловити невловиму...".

3. Визначення завдань уроку.

Завдання уроку складне. Через поетичне слово вловити сутність світу, суть філософського осмислення буття, сутність краси мистецтва, сутність взаємо-впливу природи і людини, сутність душі. (Зображення моделі.)

— Що означає слово "сутність"?

4. Правила інтерпретації.

Як доводять психологи, ми сприймаємо новий твір, перекладаючи мову образів на власну внутрішню мову. Внутрішня мова людини діалогічна, отже читання літературного твору — це своєрідний діалог письменника з читачем. Процес перекладу художньої інформації на мову того, хто її сприймає, можна визначити як інтерпретацію.

При цьому треба врахувати, що недомовленість, натяк, загадковість, навмисна незавершеність у художньому творі "втягує" читача в естетичну роботу, провокує його співтворчість; розбурхує уяву, збуджує фантазію, активізує асоціативне мислення, зворушує власне "я".

Інтерпретація передбачає дотримання таких правил....

(Відповідають учні, використовуючи записи на дошці.)

1) Діалог між автором і читачем.

2) Художній твір хоч і містить авторський задум, проте в художньому сприйманні він багатогранний.

3) Сприймання залежить не тільки від того, що зображено у творі, а й від емоційно-психологічного стану читача в момент сприймання твору.

4) Будь-яка інтерпретація має право на самовияв, вона не повинна залежати від думки автора.

5) Художня мова — це мова гри. Отже, інтерпретація художнього твору — це також гра за певними правилами. Грати може лише той, хто розуміє й приймає ці правила.

II. Сприймання поетичного слова митця

1. Блок "А". Діалог "Я — поезія".

Продемонструйте власну словесну, музичну, образотворчу інтерпретацію поезій, враховуючи правила. Ми повинні створити модель "Сприймання поетичного слова автора" з метою розуміння душі ліричного героя, збагачення власної мови, надання їй образності.

Створенню моделі "Сприймання поетичного слова митця" допоможуть цитати, які ви запишете на дошці.

Монолог "Хтось невидимий тримає в руках Слово."

Хтось невидимий тримає в руках Слово. Подивіться, яке воно! Все аж світиться. Запахує. Чарівне. Напоєне цілющими соками землі, вмите небесною блакиттю, злеліане людською пам'яттю.

Неповторне і невмирує. Зіткане з радощів і жалів. Тобою творю молитву. Дивуюся силі твоєї — адже з тебе постав світ.

Убогі й нікчемні ті, хто відштовхнув тебе, а ті, які хотіли вбити, — довіку грішні будуть, і горітимуть їхні душі у пекельнім вогні, і не буде їм прощення, бо, розуміючи свою малість, замахувались на святе. Відрікаючись від тебе, не відають, що роблять.

І блаженні ті, що пізнали твою таїну.

Припадаю до лона твого, п'ю спрагло з бездонної криниці і відчуваю, як виростають крила, як набираюсь небаченої животворящої сили, і душа повниться блаженством, бо в тобі, Слово, ніколи не закінчує, і аз вічно суцїий єсмь...

"**Осінь меланхолія**". Ключові слова: час спесивий, на спокій сподівання, надія в сум'ятті вечора згорить, плаче, свіча остання.

"**Ходить між травами тихо печаль**": бабине літо, тиха печаль, смуток крізь сльози сміється. Хочеться сутність вловити невловиму.

"**Так тихо навкруги**": зоря звістує, птах торкнувся світання, одинокий Дух..

"**На землю дивляться...**": холодні зорі — магія весільна, забувши суєтність на час.

"**вже самота ховалась в листі...**": самота ховалась, росло світання, сум'яття, пора зі світом говорить.

"самотність"

Спадає сумно сутність слів...

Стаю в самотності собою:

Сміється серце і співа.

У світ, спечалений сльозою,

Сурмлять стожилавї слова.

"Любов"

Любов — життя межа остання...

Вона цей світ нам воскресила,

Торкнувшись стиснутих долонь.

Довідка. Межова ситуація — ситуація, у якій людина виходить поза межі свого звичайного існування, не має готових зразків поведінки, не може робити "так, як усі", а тому мусить бути собою. Такі ситуації потребують величезного напруження всіх внутрішніх сил, людина ніби стикається обличчям до обличчя з життям і змушена боротися за своє існування.

"Бувало в вечірне"

*Всесвіт над нами
Гостинність стеріг.
Бо вічність стояла
Просвітлена й тиха
І нам відкривала
Безмежність доріг.*

— Давайте у сферах, зображених на дошці, запишемо ключові слова, намагаючись зрозуміти сутність світу, взаємовплив природи і людини, душі ліричного героя.

— До якої лексики належать ці слова — абстрактної чи конкретної?

— Яку особливість ви помітили у звучанні абстрактних понять?

(Алітерація С)

— Академік Ю.С. Степанов припустив, що слов'янська азбука — це загадковий код. Кожна буква означає слово, а слов'янський алфавіт є Всесвітньою молитвою-заповітом Господнім. У кирилиці літера С означає СЛОВО. Ця літера притаманна словам: Христос, Господь, хрест, місяць, п'явка. Але це лише частина того, що ми збагнули, зрозуміли. Хочеться сутність вловити невловиму. Поет втягує у глибину своєї душі імпульси зі світу, перетворює їх і, відбивши світ у мікросмосі своєму, стає скарбницею духовного багатства.

Глибинна причетність до цього безкінечного швидкоплинного життя наближує нас до Вічності. Ключ до цього розуміння в душі поета і в душі кожної людини.

Виконання пісні на слова В.М. Литвина "Лелеко, лелеко...", після якої надаємо слово поету. Він визначає, наскільки ми наблизились своїми інтерпретаціями до поетичної лабораторії митця.

2. Блок Б. Діалог "Я — поет".

Чи збіглись інтерпретації учнів із вашим авторським задумом?

Бліц-анкета.

Для того, щоб ближче познайомитися з поетом, проведемо бліц-анкету: ваш найулюбленіший образ, автор, книга, куточок природи, пора року, рослина, час

доби, рід занять, явище природи, афоризм, тема поезії, почуття.

Бесіда "Одне питання".

— Що спонукало до написання поезії?

— Що саме надихає?

— Коли ви виявили свій талант?

— Як називалась перша поезія? Чи не соромитесь прочитати її?

— Чи багато спільного у автора з ліричним героєм?

— Наскільки і як особисте життя впливає на створення поезії і навпаки?

— Як поєднуєте роботу вчителя і творчість поета?

— Опишіть свій стан під час написання поезії?

— Які збірки маєте?

— Які плани на майбутнє?

III. Підсумки

Читання власної поезії автором і учнями.

Запитання до учнів.

— Як можна вловити сутність невловиму?

— Що цьому сприяє?

— Чи є цьому межа?

Кожен сам повинен дати відповідь на ці питання, усвідомити і пройти цей шлях сумнівів і пошуків. Автор, на мою думку, відповідає нам рядками власних поезій, вловивши сутність світу й душі:

*Стаю в самотності собою:
Сміється серце і співа,
У світ, спечалений сльозою,
Сурмлять стожилаві слова.*

Література

1. Арнаудов М. Психологія літературного мистецтва. — М., 1970. — С. 249.

2. Гачев Г. Национальные образы мира // Вопросы литературы. — 1987. — №10. — С. 157 — 166.

3. Громов В.Е. Целостность и многообразие художественной культуры и гармоническое развитие личности: автореф. дисс. ...канд. филос.наук. — Киев, 1984. — С.20.

4. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: Навчальний посібник для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. -К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. — 302 с.

5. Медведєв Л.В. В лабораторії писателя. — Л., 1971. — С. 28.

6. Овдійчук Л. М. Формування естетичних почуттів старшокласників на основі взаємодії мистецтв у процесі вивчення літератури: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук 13.00.02 — теорія і методика навчання (українська література). — Київ. — 2005.

7. Фізер І. Психолінгвістична концепція Олександра По-

Валентина Тименко. Формирование у старшеклассников интереса к литературному творчеству путем взаимодействия разных видов искусств

В статье освещаются вопросы целесообразности формирования у старшеклассников интереса к литературному творчеству путем взаимодействия разных видов искусств.

Ключевые слова: литературное творчество, интерес, искусство, художественный образ.

Valentina Tymenko. Forming for the senior pupils of interest is to literary creation by co-operation of different types of arts

In the article the questions of expedience of forming for the senior pupils of interest light up to literary creation by co-operation of different kinds art.

Key words: literary creation, interest, art, image.